

Communicatieprocessen binnen het onderwijsveld: types, theorieën en modellen

LIMBO-EVENT NOVEMBER 2021

LISA BRILLE

Agenda

KENNISMAKING MET HET
THEMA

THEORETISCHE KADERS

EEN DUIK IN DE PRAKTIJK

REFLECTIE

Check-in

Kennismaking met het thema

Communicatiewetenschap

Hoe zou een
communicatiewetenschapper dit
fragment analyseren?

Communicatiewetenschap

In zijn meest essentiële betekenis gaat het met communicatie om het overbrengen van een boodschap. Enerzijds bestudeert de communicatiewetenschap daarbij de massamedia die een vorm van duplicatietechnologie vereisen: drukkunst, radio, televisie, film, digitale tekst, foto's, beelden ... Anderzijds vormen ook de communicatieprocessen, zowel (inter)persoonlijk als voor organisaties, een centraal aandachtspunt. Daarbij hebben we het zowel over interne bedrijfscommunicatie als externe marketing en corporate communicatie. Maar ook in de bredere zin van het woord wordt communicatie, en dus ook communicatiewetenschap, alsmäär belangrijker in onze samenleving. Dagelijks worden we overspoeld door nieuwsberichten, reclameboodschappen, radio- en televisieprogramma's, tweets, likes, sms'en en videoclipps ... Zelf posten en sharen we informatie op diverse sociale media, en nagenoeg elke onderneming en instelling ontwikkelt tegenwoordig een multimediale strategie voor public relations en image building (Universiteit Gent, 2021)

Welke functionele
gehele/basiscompetenties
kwamen al aan bod tijdens
jullie opleiding?

Functionele gehelen

- **De leraar als begeleider van leer- en ontwikkelingsprocessen**
- **De leraar als opvoeder**
- **De leraar als inhoudelijk expert**
- **De leraar als organisator**
- De leraar als innovator en/of als onderzoeker
- De leraar als partner van ouders of verzorgers
- De leraar als lid van een onderwijsteam
- De leraar als partner van externen
- De leraar als lid van de onderwijsgemeenschap

Functionele gehelen

- Communicatie: doorweven in alle functionele gehelen
- Toch weinig aandacht in de lerarenopleidingen: voornaamste focus op vakinhoudelijke expertise en leerprocessen
- Schoolleiders en mentoren: te weinig aandacht aan functioneel geheel partner van ouders (EVALO, 2012) – zie ook Limboratie

Theoretische kaders

Theoretische kaders

- **Communicatietheorieën:**

- **Instructional communication**

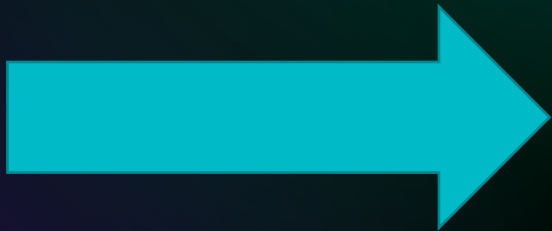
- de rol van communicatie in instructie, focus op de rol van communicatie in de context van het lesgeven en training, maar ook doorheen contexten (zaken, gezondheidszorg,...) leren van de student staat centraal.

- **Interpersonal communication** (Punyanunt-Carter & Santiago Arias, 2017)

- de rol van communicatie tussen personen, bijvoorbeeld hoe de relatie tussen communicatoren de boodschap beïnvloedt

- **Organizational communication** (Myers, 2017)

- Vergelijking tussen schoolomgeving en werkplaats → nadruk op de invloed van structuren en institutionele variabelen.

Theoretische kaders

- **Evolutie in communicatietheorie**

- Organizational communication theory
 - Niet enkel leerkracht als communicator bekijken, maar het hele schoolnetwerk
 - = lens om de communicatie binnen een school te bekijken
 - Externe factoren die de communicatie beïnvloeden
 - Welk communicatiemodel gebruikt wordt
 - De inhoud van de communicatie

Studie:

An exploration of school communication approaches for newly arrived EAL students: applying three dimensions of organisational communication theory

Claudia Schneider & Madelein Arnot
(2018)

Vertrekpunt

- Doelgroep: scholen met studenten met Engels als aanvullende taal (EAL)
- Wat: hebben organisational communication theory gebruikt om de communicatie van de school naar deze EAL-studenten te analyseren: drie dimensies (externe factoren, communicatiemodel, inhoud communicatie)
- Hoe: comparatieve casestudy

Resultaten

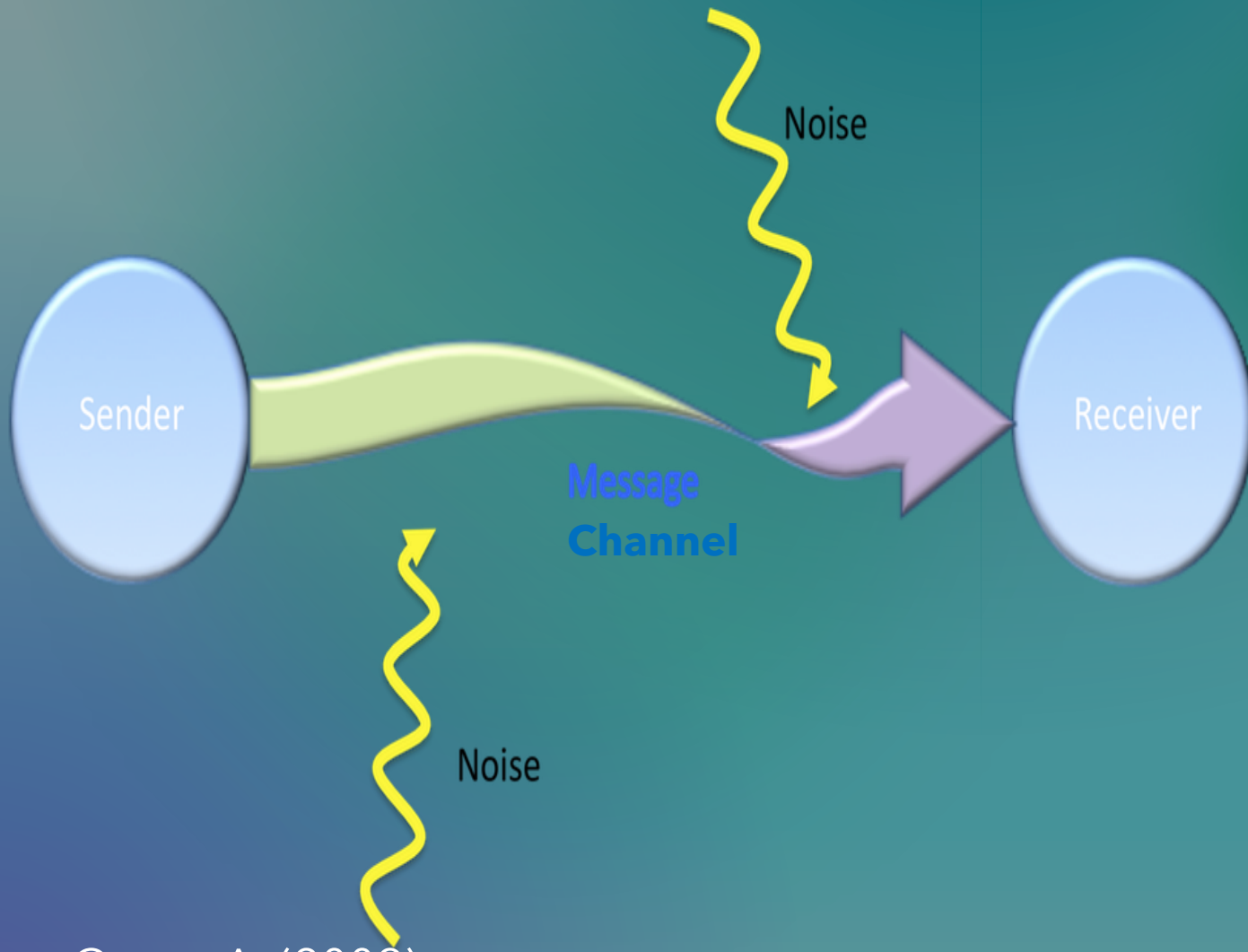
- Externe factoren:
 - Globalisatie heeft een groot effect op de school communicatie
 - Demografische veranderingen kwamen zeer snel en waren een uitdaging voor scholen die relatief nieuw waren in talige diversiteit in hun studentenpopulatie
 - Scholen maken gebruik van digitale tools, maar er is geen universeel beleid
- Modellen:
 - Basisonderwijs werkt meer met interactionele en transactionele modellen, secundair eerder lineaire modellen
- Inhoud van de communicatie:
 - 'risicovolle' assumpties over ouders kleuren de inhoud
 - Weinig kennis over de context van de leerlingen

Theoretische kaders

- **Evolutie in communicatiemodellen**

- Veranderende samenleving: veranderende perspectieven & mogelijkheden (kanalen voor simultane communicatie)
- Net zoals in de andere humane wetenschappen: geen enkelvoudige dimensie, maar een **meervoudige dimensie**: deconstructie van de boodschap (hoe komt deze tot stand, wat is de achtergrond van de communicatoren)
- Focus op **connectiviteit**: hoe werken alle elementen op elkaar in
- Twee evoluties:
 - Evolutie naar wederkerigheid
 - Evolutie naar transactionaliteit

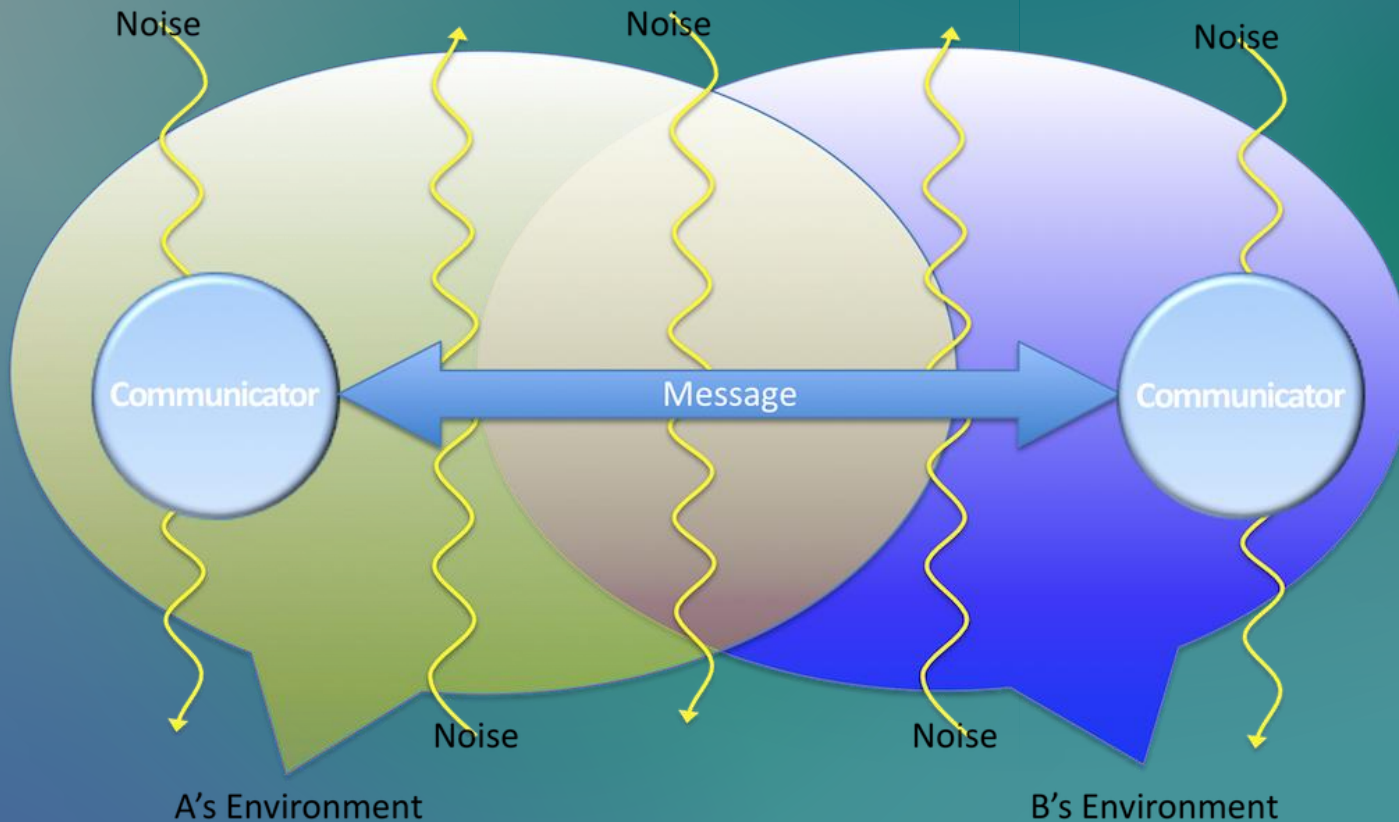
Linear

Corey, A. (2009)

- Shannon & Weaver (1948)
- Lineair proces: zender, boodschap, ontvanger, kanaal, noise
- Nadelen:
 - Communicatie gaat maar in 1 richting
 - 1 rol, 1 kanaal, 1 boodschap
 - Boodschap: clear cut \leftrightarrow realiteit

Transactional

- Communicatie = transactie, gezamenlijke actie waarin de communicatoren in co-creatie het proces, de uitkomst en de effectiviteit bepalen
- Meer nadruk op 'the field of experience', environment: om te communiceren, nood aan een gedeeld veld
- Basis voor veel communicatietheorieën omwille van dynamische karakter van communicatoren (geen zender/ontvanger opdeling), nood aan gedeeld expertiseveld om betekenis op te bouwen, onderlinge afhankelijkheid van boodschappen

Een duik in de praktijk...

- **Groep van 4, 30' voorbereidingstijd**
- **Stap 1: introductie (samen)**
 - Stel jezelf en je casus kort voor
- **Stap 2: individuele voorbereiding**
 - Welke type communicatie komt/komen aan bod in jouw casus?
 - Focus op de communicatiemodellen: bij welk model sluit jouw casus het meeste aan? Noteer een aantal krachtlijnen
 - Kan je ook iets zeggen over de externe factoren/ de inhoud van de communicatie?
- **Stap 3: bespreek alle casussen samen en noteer aanvullingen/feedback (10').**
 - Selecteer één casus die jullie plenair willen toelichten. Besteed aandacht aan de motivatie waarom jullie de drie dimensies (type communicatie, communicatiemodellen, externe factoren), op deze manier hebben geanalyseerd.
 - Teken het communicatiemodel uit, toegepast op de casus. Deze tekening is de basis voor de plenaire bespreking
- **Stap 4: plenaire nabespreking (5' per groep)**

Pauze

Plenaire
terugkoppeling

Check-out

- Rondje: welke inzichten zijn jullie bijgebleven?
- Afsluitende opdracht:
 - Kort verslag (A4) waarin je de inzichten uit de workshop toepast op de casus